

פורחת בחרמון *Colchicum antilibanoticum* - סתוונית החרמון (נובמבר 2015)

כתב: אורי פרגמן-ספיר

ימים אלו הם ימי שיא פריחת **סתוונית החרמון** וזוהי הזדמנות לספר על הצמח המיוחד ויחסיו עם המינים הפורחים איתו ועם המינים הקרובים אליו. **סתוונית החרמון** *Colchicum antilibanoticum* היא צמח פקעת קטן הגדל במרומי החרמון והרי מול הלבנון. בחרמון הצמח נפוץ במדרונות סלעיים ומנוקזים ברום 1400-2200 מ'. בטווח רום זה הצמח גדל בחגורת יער ספר נשיר הררי (1400-1800 מ') והחגורה כרקוצית משתרעת מעל לרום זה.

סתוונית החרמון. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©

פריחה מתרחשת באוקטובר ובתחילת נובמבר, בשעה בה פורחים עוד פרחי סתיו רבים בחרמון, ביניהם מיני כרכום וחלמונית גדולה. במופעה **סתוונית החרמון** דומה למיני הכרכום, היא נראית מרחוק כאגד פרחים בהירים היוצאים מאותה נקודה. אולם נוכל לזהותה מקרוב בקלות - פריחיה לבנים עם שישה עלי עטיף צרים ושישה מאבקים שחורים. זאת בניגוד לכל מיני הכרכום להם שלושה אבקים בלבד ועטיף מפוספס או מוכתם, לפחות מבחוץ. **סתוונית החרמון** פורחת לפני הופעת העלים, העלים מבלבלים מאוחר יותר והם שרועים וקרחים. מין זה, כמו רבים מפרחי הסתיו, מנצל חלון זמן שבו הצמחים העשבוניים

עדיין לא נבטו או שהם רק בראשית הנביטה. בפרק זמן קצר זה הסתוונית פורחת על גבעול קצר ונראית לעין כאשר יתר הצמחים רק מתעוררים. **סתוונית החרמון** מתייבשת ומפיעה את זרעיה לאחר החורף, כאשר עונת הצימוח והפריחה העיקרית החרמון רק מתחילה.

סתוונית החרמון. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©

המינים הקרובים ל**סתוונית החרמון** בישראל גדלים בחגורת הספר ובמדבר: אלה הם **סתוונית טוביה** ו**סתוונית הרמון**. **סתוונית טוביה** היא צמח אנדמי של חגורת הספר ובצפון הנגב, היא מתאפיינת בציציות המופיעות בבסיסי האבקנים, עלי עטיפי אצלמניים ועלים המופיעים עוד בזמן הפריחה. שרידי ציציות אלו נמצאו באופן נדיר מאד גם ב**סתוונית החרמון**. בהר הנגב הגבוה מופיעה **סתוונית הרמון**, לכאורה היא זהה ל**סתוונית החרמון**, אולם נבדלת ממנה בעמוד עלי לא מפוצל ובעלים המופיעים כבר בעונת הפריחה. דגם התפוצה של חרמון – ספר ומדבר מוכר גם ממינים אחרים הגדלים בחרמון: **כחלית ההרים** הנפוצה בחרמון ומופיעה שוב בספר ובמדבר; **זמזומית החרמון** וקרובתה **זמזומית המדבר** ועוד.

מעבר לגבולות הארץ ניתן לראות עוד מינים קרובים ל**סתוונית החרמון**: במצרים (סיני) – **סתוונית סיני**, בירדן – **סתוונית אדומית**, בסוריה – **סתוונית כרכומית** ועוד מינים בטורקיה ובקפריסין.

=====

ציטוט: פרגמן-ספיר א 2015 פורחת בחרמון Colchicum antilibanoticum - סתונית
החרמון (נובמבר 2015), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 2.
<https://www.kalanit.org.il>/פורחת-בחרמון-סתונית-החרמון-נובמבר-2015